

CRÒNICA

L'odissea d'un captiu

Parlant amb l'Esteve Garreta

Era el 22 de juliol de 1921 —comença dient nos el nostre amic, al qual *treiem a declaracions*, per tal de satisfer la natural curiositat que senten tots els granollerins, de saber les vicissituds passades durant el seu llarg captiveri.

Era el 22 de juliol, quan a migdia arribà un radiograma a Yebel-Uddia, on me trobava. I el capità Luque, excel·lent militar que manava els 350 homes del regiment de Ceriñola destacats en aquell campament, situat a 1.990 metres damunt la mar, donà l'ordre de preparar-se per a ocupar la posició A, per a la defensa. A les dues de la tarda, érem al lloc, a cinc kilòmetres d'Annual, i la mateixa tarda començà l'atac de l'enemic, que lluitava amb l'amentatge d'ocupar cims més alts que nosaltres.

El 23 volà un aeroplà prop de la posició, però fou impossible posar-nos en contacte amb ell; sols veírem com deixava caure quelques bombes damunt el camp enemic. El capità, però, no desmaiava pas, i alentava als soldats, creient en l'auxili que havia de venir de Sidi Dris. Trista creença, puix el 24 seguia l'assetge dels moros i seguíem absolutament aïllats del restant de l'exèrcit que era a l'Àfrica. I la situació empitjorava, perquè s'anaven acabant les poques municions de boca que havíem portat del campament. La nostra alimentació en aquelles hores de febre i de dolor, es reduïa a troços de tomàtec i de patates.

Aquella nit, el capità ordenà la sortida de la posició. En columna d'atac i envoltant als ferits, per a emparar-los del joc enemic, sortírem els soldats, allí reclosos feia dos dies, i, en havent fet dues descàrregues i en trobar-nos que l'enemic era a setanta metres, sonà l'ordre de retirar-nos altre cop a la posició. Jo havia quedat ferit del peu.

Aleshores, la lluita ja tenia tot el caràcter de tragèdia horrible. Els dos canons que allí hi havia, els havíem destrossat en abandonar el fort, i havíem colgat les bombes de mà al costat d'on feien enterrats els companys que havien anat caient aquells dos dies.

Passada aquella nit, a punta de dia del 25, festa de Sant Jaume, els moros, que ja eren a tocar de les *alambradas*, demana-

L'ACTUALITAT A GRANOLLERS



ESTEVE GARRETA I PONS

ven la rendició de les tropes i l'entrega de l'armament, a canvi de la llibertat; però mentre ens demanaven la rendició, altres atacaven furiosament i una bala feria al capità Luque, i aquest era rematat pel mateix moro qui proposava la rendició. Allavors, els soldats, manats pel tinent Vicenç Blanco Turrubia, lluitàrem desesperadament i venjàrem la mort del capità, matant al seu assassí. Però tot fou inútil: a les vuit, l'assalt dels moros fou tant formidable, que allí quedaren sense vida aquells 350 braus. Jo era l'únic supervivent; i jeia allí, abraçat al sargent Picón, mentre el pobre acabava la vida. La fúria de l'enemic era tanta, que amb tot i creure'm mort, em feriren altra vegada al coll, desmaiant-me quan el sargent estava en els estertors de l'agonia.

Era passat ja migdia quan vaig tornar la raó, i allí, aprop meu, hi havia un moro, que no sé comprendre encara perquè em salvà. Em donava pa, pa de civada, més no era menjar el què jo volia; la sed m'abusava; era pitjor la sed, que les dues ferides que m'anaven deixant sense vida i que aquell moro m'tapà amb un troç de drap o un retall de les seves vestidures. D'allí, em portà a beure en un riu d'aigua salabrosa, quina aigua, salada i tot, me retornà a la vida... Aquell mateix moro, em portà després al campament d'Annual, on amb penes i treballs hi arribàrem la tarda de l'endemà. Allí hi havien jauna vintena de soldats presoners, i Abd-El-Krim em preguntà què tenia, perquè era ferit... I allí començaren els divuit mesos de captiveri.

Sovint arribaven més presoners, que ens feien veure més horrible la desfeta. A mig agost, me sembla que era, quan arribaren quaranta oficials i molts altres soldats de Kebdana, Mont-Arruit, Nador, Sidi Dris i altres posicions espanyoles.

Jo m'havia brindat a fer de *machacante* per tal de no patir fam, i em varen posar al servei d'un sargent moro, guardià dels presoners. Al cap d'algun temps, pel novembre, vaig conèixer al sargent Vasallo —al bon sargent Vasallo— qui va designar-me perquè anés, amb un altre company, a Sidi Dris, vuit kilòmetres lluny, per a esperar un convoi de socors que venia amb el vapor *Recalde*. Quina alegria ens portaren aquells 59 giros, molts d'ells a nom de soldats que no havien pogut ésser presoners, i aquells paquetets de tossino i altres queviures, que els moros més pillets ens robaven, amargant-nos el goig d'un sol moment!...

Amb el desig d'escapar-me, —desig que mai ens deixà a cap dels presoners— vareig tornar a Annual i vareig anar de voluntari a construir trinxeres al cap de Quilates, des d'on, d'acord amb un tal Sidi Mohamed, que deia ésser nebot de Abd-El-Krim, havíem d'escapar-nos cap al *Peñón*. El temporal ens destorbà la fugida, i allavors foren reforçades les guardies a la costa, fent impossible tot intent d'escapar-nos d'aquell captiveri, que havia de perllongar-se encara més d'un any.

Desenganyat, vaig allistar-me de voluntari per a construir un Morabo a Tagelbat, perquè allí al menys menjaria pa de civada, però d'allí em traslladaren, malalt, a Ain-Kama, on dos homes bons, dos sants que no tenen nom al calendari, el sargent Vasallo i En Josep Cànovas, paisà, que havia sigut empleat a la companyia Alicantina de Sant Joan de les Mines, cuidaven a dos cents malalts, sense saber com ni amb què havien de atendre'ls.

Amb altres onze voluntaris, vaig anar Axdir a esperar un altre convoi de socors... Dirà LA GRALLA el nostre agraïment a la marquesa de Barbarà i al senyor Casals, de Teyà, pel molt que han fet a favor dels pobres presoners? Tot el que digui, serà poc per a expressar la nostra gratitud, molt particularment la dels catalans presoners, a qui d'una manera especial han atès sempre la bona marquesa i aquell senyor. En aquell convoi arribaren una gran quantitat de

ACADÈMIA DE TALL
(SISTEMA MOLINÉ)

a càrrec de la professora Na Lluïsa Planas
Doctor Robert, 39 :: Granollers

BENITO ALTADILL

Pèrit agrícola

Successor de don J. XIOI BOESH, pèrit agrònom, ha traslladat el despatx i oficines a la

Plaça d'Angel Guimerà (Corona), 15, 1.ª; Telèfon 124
